

بررسی ارتباط بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت‌های مالی

محمدعلی بیداری^۱، فاطمه کفاشان^۲

۱- هیأت علمی گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی (مسئول مکاتبات)

۲- کارشناسی ارشد حسابرسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

چکیده

فروپاشی اقتصادی شرکت‌هایی از قبیل انرون، ورلد کام و آرتوراندرسن در سال ۲۰۰۱ توجه مشاغل حرفه‌ای، قانونگذاران و سهام داران را به موضوعاتی مانند حاکمیت شرکتی، پاسخگویی و شفافیت معطوف کرد و مدیران عالی و میانی را به سوی بررسی دقیق‌تر امور مرتبط با کسب و کار سوق داد و با عنایت به لزوم استقرار نظام حاکمیت شرکتی در سطح واحدهای اقتصادی و افزایش سطح پاسخگویی به ذینفعان، موضوع تشکیل کمیته حسابرسی به منظور ارتقای سطح استقلال نظارت داخلی در راستای بهبود نحوه گزارشگری و قابلیت اتکا و منصفانه بودن گزارش‌های مالی بسیار مورد توجه قرار گرفت و کمیته حسابرسی به عنوان ستون اصلی ساختار حاکمیت شرکتی در بخش دولتی و خصوصی شناخته شد. تحقیق حاضر به بررسی ارتباط بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت‌های مالی می‌پردازد. اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از روش کتابخانه‌ای و میدانی جمع‌آوری می‌گردد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۷ تشکیل می‌دهند که براساس روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک تعداد ۱۹ شرکت و در مجموع ۹۵ شرکت-سال به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شد. برای آزمون فرضیه تحقیق، از آمار استنباطی و تکنیک‌های رگرسیون (ساده و چند متغیره) به همراه آزمون معنی دار مدل، آزمون معناداری هر یک از ضرایب رگرسیون (آزمون T) و آزمون خود همبستگی استفاده شد. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی آزمون فرضیه تحقیق نشان می‌دهد که بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت‌های مالی رابطه مستقیم وجود دارد.

کلمات کلیدی: کمیته حسابرسی، شفافیت صورت‌های مالی، حاکمیت شرکتی

۱. مقدمه

فروپاشی اقتصادی شرکت‌هایی از قبیل انرون^۱، ورلدکام^۲ و آرتوراندرسن^۳ در سال ۲۰۰۱ توجه مشاغل حرفه‌ای، قانونگذاران و سهام داران را به موضوعاتی مانند حاکمیت شرکتی، پاسخگویی و شفافیت معطوف کرد و مدیران عالی و میانی را به سوی بررسی دقیق‌تر امور مرتبط با کسب و کار سوق داد و با عنایت به لزوم استقرار نظام حاکمیت شرکتی در سطح واحدهای اقتصادی و افزایش سطح پاسخگویی به ذینفعان، موضوع تشکیل کمیته حسابرسی به منظور ارتقای سطح استقلال نظارت داخلی در راستای بهبود نحوه گزارشگری و قابلیت اتکا و منصفانه بودن گزارش‌های مالی بسیار مورد توجه قرار گرفت و کمیته حسابرسی به عنوان ستون اصلی ساختار حاکمیت شرکتی در بخش دولتی و خصوصی شناخته شد. تحقیق حاضر به بررسی ارتباط بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت‌های مالی می‌پردازد از این رو انجام تحقیق حاضر در حوزه تحقیقات مرتبط با حسابرسی رویکرد جدیدی دارد.

۲. بیان مسئله تحقیق

همانگونه که می‌دانیم گزارشگری مالی عبارت است از گزارش اطلاعات حسابداری یک بنگاه به استفاده‌کنندگان آن اطلاعات. به طور کلی، اصطلاح گزارشگری مالی به معنی گزارش صورت‌های مالی و سایر اطلاعات انتشار یافته توسط یک واحد تجاری به اشخاص ثالث مانند سهامداران، بستانکاران، مشتریان، سازمان‌های دولتی و عموم مردم است. بدون شک مهمترین عنصر گزارشگری مالی، سودمندی و شفافیت گزارش‌های مالی است. در واقع شفافیت هسته مرکزی گزارشگری مالی مدرن است که به استفاده‌کنندگان در شناخت واحد تجاری کمک میکند. تحقیقات پیشین (برای مثال بوشمن و همکاران^۴ (۲۰۰۱)، فرانسیس و همکاران^۵ (۲۰۰۴)، مدهانی^۶ (۲۰۰۹)، بارث و همکاران^۷ (۲۰۱۰) و لنگ و میفیت^۸ (۲۰۱۱) نشان داده اند که یکی از مهمترین عواملی که موجب جذابیت شرکت از دیدگاه سرمایه‌گذاران میشود؛ شفافیت است. بر مبنای این تحقیقات، شفافیت در گزارشگری مالی میتواند اعتماد جامعه سرمایه‌گذاران را افزایش دهد، در طرف مقابل، عدم شفافیت میتواند موجب بدبینی و کژ اخلاقی شده و در نهایت به ارزش‌گذاری ضعیف شرکت و عدم اطمینان بیانجامد، در واقع شفافیت، سبب افزایش آگاهی و اطمینان سرمایه‌گذاران شده و انتظار میرود که کاهش هزینه سرمایه شرکت را به دنبال داشته باشد. لذا بازارها، به افشای داوطلبانه و شفاف سازی پاداش می‌دهند.

¹ Enron

² WorldCom

³ Arthur Andersen

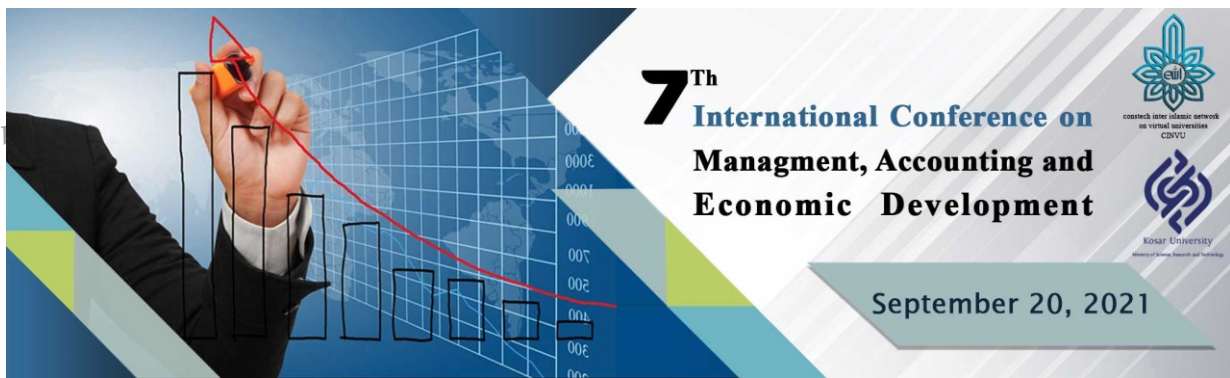
⁴ Bushman et al.

⁵ Francis et al

⁶ Medhani

⁷ Barth et al.

⁸ Lang and Maffett

گرچه شفافیت به عنوان ویژگی مطلوب گزارش‌های مالی عنوان گردیده است؛ اما تعریف جامعی که مورد پذیرش عموم باشد؛ از آن ارائه نشده است. بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) شفافیت گزارشگری مالی را به عنوان: دسترسی گسترده به اطلاعات مربوط و قابل استناد در مورد عملکرد دوره، موقعیت مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، راهبری، ارزش و ریسک شرکت‌هایی که مورد مبادله عموم قرار می‌گیرند تعریف کرده‌اند. از دیدگاه بارث و اسکپیپر^۹ (۲۰۰۸) شفافیت گزارشگری مالی به این معناست که گزارش‌های مالی واحد تجاری، واقعیت‌های اقتصادی واحد تجاری را به شیوه‌ای که برای استفاده کنندگان صورت‌های مالی قابل درک باشند؛ ارائه کنند. در واقع منظور از شفافیت افشای عمومی اطلاعات موثق و به موقعی است که کاربران آن را قادر می‌سازد تا از عملکرد و وضعیت مالی، فعالیت‌های تجاری، وضعیت ریسک و روش‌های مدیریت آن در یک بانک یا واحد تجاری ارزیابی صحیحی به عمل آورند. براساس تعریف فوق، افشا به تنهایی و ضرورتاً به شفافیت نمی‌انجامد. برای نیل به شفافیت، لازم است بانک یا واحد تجاری افشاهای به موقع، صحیح، مرتبط و کافی از اطلاعات کمی و کیفی ارائه نماید. از ویژگی‌های کیفی اطلاعات شفاف میتوان به جامعیت، مرتبط و به موقع بودن، قابلیت اعتماد، قیاس پذیری و اهمیت اشاره کرد.

فاما^{۱۰} در سال ۱۹۸۰ در مطالعات خود به این نتیجه رسید که قابلیت اعتماد و شفافیت عملکرد یک شرکت یا بنگاه اقتصادی به مکانیزم نظارتی داخلی آن شرکت بستگی دارد. اما چطور میتوان بوسیله مکانیزم‌های نظارتی داخلی و کمیته حسابرسی بر شفافیت نظارت داشت و واحد اقتصادی را به سمت شفافیت سوق داد؟

کمیته حسابرسی از زمان آغاز بکار خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ میلادی نقش مهمی در اداره امور شرکت‌ها بر عهده داشته و در طول دو دهه اخیر در پی وقوع بحران جهانی حسابداری و فروپاشی شرکت‌های بزرگ (همچون انرون، ورلدکام، زیراکس^{۱۱}، سیسکو^{۱۲} و لیوسنت^{۱۳}) اهمیت آن در سایه اهمیت اصول حاکمیت شرکتی به عنوان یکی از اجزای موثر نظام راهبری افزایش یافته و توجه بیشتری را در ادبیات حاکمیت شرکتی به خود جلب کرده است (ورشور^{۱۴} ۲۰۰۸). اگرچه هیأت مدیره همچنان به عنوان مسئول نهایی سیستم گزارشگری مالی شناخته می‌شود، اما پس از وقوع رسوایی‌های اخیر، پاسخگویی نسبت به فرایند گزارشگری مالی در شرکت‌ها به طور قابل توجهی به کمیته حسابرسی انتقال یافته و قانون‌گذاران و مقام‌های نهادی بین‌المللی این انتقال مسئولیت را به رسمیت شناخته و اهمیت کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته‌های فرعی هیأت مدیره را با معرفی دستورالعمل‌ها و بهترین شیوه‌های حاکمیت شرکتی تقویت کرده‌اند (کادبری^{۱۵} ۱۹۹۲، باباجانی و خنکا ۱۳۹۱).

⁹ Barth and Schipper

¹⁰ Fama

¹¹ Xerox

¹² Cisco

¹³ Lucent

¹⁴ Vershoor

¹⁵ Codbury

درواقع کمیته حسابرسی، کمیته ای است تخصصی که از سوی هیات مدیره موسسه اعتباری و به منظور یاری رسانیدن به آنها (دراثر نظارت بر مسئولیت‌هایشان در حیطه فرایند گزارشگری مالی، سیستم کنترل داخلی، فرایند حسابرسی و فرایند تطبیق با قوانین و مقررات و ضوابط اخلاقی) تشکیل شده و در چارچوب اختیارات، مقررات، خط مشی‌ها و حدود وظایف تعیین شده از سوی هیات مدیره انجام وظیفه می‌نماید. کمیته حسابرسی یک بخش ارزشمند و مکمل از فعالیت‌های حاکمیتی در سازمان‌ها هستند و وجود آنها به عنوان یک ساختار نظارتی، عنصر مهمی در حاکمیت شرکتی خوب محسوب می‌شود. اگر گزینش اعضای کمیته حسابرسی به درستی انجام شود، به ایجاد اعتمادی ذهنی درباره پیشینه‌ها، تجارب، هوش و مهارت‌های ویژه منجر می‌شود و هم افزایی و ارائه ایده‌های نو را تسهیل می‌کند. کمیته حسابرسی به طور کلی مسئول کنترل همه عملیات حسابرسی داخلی و مستقل شرکت، نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و حصول اطمینان از اجرای صحیح قوانین و مقررات است. در شرکت‌های تجاری سهامی عام موجود در فهرست بورس، حداقل به سه نفر مدیر مستقل برای تصدی جایگاه کمیته حسابرسی نیاز است، البته باید موضوع حداقل یک کارشناس مالی در کنار آنها مدنظر قرار گیرد.

باید انتخاب اعضا با رویکرد دانشگاهی و انتقادی باشد و فرهنگ مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی لازم توسط رئیس امور اداری، حسابرس مستقل و حتی رئیس هیات مدیره و مدیرعامل را ترویج دهد. موفقیت کمیته حسابرسی با فرایند نامزد شدن برای انتخاب آغاز می‌شود. از این رو موفقیت کمیته حسابرسی در نهایت بر عهده کل هیات مدیره است، زیرا انتصاب مدیران متشکل از اعضای کمیته حسابرسی مسئولیت کامل هیات مدیره به شمار می‌رود. گزینش و انتخاب مدیران جدید و ارزیابی مدیران فعلی، در صورتی که شخصی برای تصدی وجود داشته باشد، به رای کمیته مورد نظر هیات مدیره منوط می‌شود. به عبارت دیگر، کل کمیته می‌تواند وظیفه یافتن اعضای جدید را بر عهده گیرد. کمیته انتصابات گاهی اوقات کمیته حاکمیت شرکتی نیز شناخته می‌شود. در گزینش نامزدهای پست کمیته حسابرسی، کمیته انتصابات مولفه‌هایی همچون استقلال نامزدها، نیاز به وجود کارشناس مالی، تنوع مجموعه مهارت‌ها و گوناگونی قومی و نژادی را مدنظر قرار می‌دهند.

کمیته حسابرسی موثر همچون نگهبان عمل می‌کند و تا حد امکان منافع بلندمدت سهامداران و سایر عوامل مهم سازمان مانند قانونگذاران، کارمندان، مشتریان، تامین‌کنندگان و مردم را حفظ می‌کند. موفقیت هر کمیته حسابرسی به درک انتظارات و همچنین قابلیت‌های اساسی مورد نیاز کمیته‌های حسابرسی و اعضای آنها بستگی دارد. برای اجرای موثر وظایف اعضای کمیته حسابرسی باید تلاش کنند مهارت‌های خود را در حوزه‌های زیر ارتقا دهند:

۱- ساختار حاکمیتی (نظارتی)

۲- فرهنگ و جو سازمانی

۳- استقلال

۴- دستیابی به اطلاعات و انتشار آن

۵- نظارت مدیریتی

۶- راهنمایی و آموزش

۷- روابط سهامداران و سایر ذی نفعان

با توجه به مطالب یاد شده، استقرار کمیته حسابرسی اثربخش به ویژه در سطح موسسات، نهادها و بانکها موجب شفاف سازی، ارتقای سطح حاکمیت شرکتی و در نتیجه کاهش مخاطره سرمایه گذاری، بهبود کیفیت تصمیم گیری درون و برون سازمانی، افزایش سطح بازده ناشی از داد و ستد اوراق بهادار و بهبود ساختار سبد سرمایه گذاری افراد و گروه‌های مختلف است. در نهایت اعتقاد بر آن است که کمیته حسابرسی فعال و منسجم می تواند منجر به افزایش میزان شفافیت در گزارشگری مالی شود.

۳. اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به نقش اساسی بانکها در اقتصاد کشور، افزایش تعداد بانکهای خصوصی و همچنین خصوصی شدن برخی از بانکهای دولتی در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و تامین مالی کننده حوزه‌های اقتصادی از بین بانکها و ذی نفعان متعدد و فراوان آنها، توجه به شفافیت گزارشهای مالی بانکها، بیش از پیش حائز اهمیت است و صورت‌های مالی یکی از مهمترین و پرکاربردترین اجزای گزارشهای مالی در انتقال اطلاعات محسوب می‌شود. نظارت بر بانکها از جنبه حمایت مشتریان و کمک به تصمیم گیری استفاده کنندگان از گزارشهای مالی بانکها از اهمیت زیادی برخوردار است. یکی از راه‌های نظارت بر بانکها ملزم نمودن آنها به افشای اطلاعات جامع و مربوط در خصوص عملکرد آنهاست. در واقع به زعم کمیته بال، برای یک نظام بانکی ایمن و سالم که به شیوه موثری نظارت میشود شفافیت عامل مهمی است. شفافیت هم از دیدگاه نظارتی و هم از نقطه نظر ثبات مالی دارای مزایای قابل توجهی است. از این رو کمیته مزبور؛ قانون گذاران، ناظران بانکی و دیگر تدوین کنندگان استانداردها را تشویق مینماید تا تلاش‌های خود را بر روی بهبود افشای عمومی مستمر و باکیفیت با هزینه ای معقول متمرکز نمایند.

۴. پیشینه تحقیق

الف: پیشینه تحقیقات در داخل کشور

لاری دشت‌بیاض و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی» به بررسی اطلاعات ۲۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که مشخصات کمیته حسابرسی خود را افشاء کرده‌اند، پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که اندازه و سابقه تشکیل کمیته حسابرسی و وجود اعضای دارای تخصص مالی در کمیته‌های حسابرسی با کاهش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی همراه است؛ ولیکن استقلال کمیته حسابرسی و تجربه اعضای کمیته حسابرسی موجب افزایش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی می‌گردد.

مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی: آزمون تجربی رویکرد نظارتی» به بررسی رابطه بین اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی پرداختند. بدین منظور، برای سنجش اثربخشی کمیته حسابرسی از چهار معیار جامع اندازه، تخصص، استقلال و تعداد جلسات کمیته حسابرسی و همچنین، برای

اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از سه معیار جامع حق الزحمه حسابرِس، تخصص حسابرِس و اندازه مؤسسه حسابرسی استفاده گردید. فرضیه تحقیق نیز با استفاده از نمونه‌ای متشکل از ۵۳ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ مورد آزمون قرار گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از رابطه مثبت و معنادار بین اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی است.

تاری وردی و قادری (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر نقش تخصص مالی کمیته حسابرسی بر نگرش کوتاه‌مدت مدیران» به بررسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود بر مبنای اقلام تعهدی تأثیر معناداری ندارد. بررسی اثر ویژگی تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود واقعی حاکی از آن است که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق دستکاری در فروش و کاهش مخارج اختیاری تأثیر منفی دارد. این یافته‌ها می‌تواند برای خط‌مشی‌گذاران بورس از جهت تدوین و الزام به رعایت منشور کمیته حسابرسی مفید بوده و ضرورت بکارگیری اصول حاکمیت شرکتی و تهیه داوطلبانه گزارش حاکمیت شرکتی را به همراه داشته باشد.

کامیابی و بوژمهرانی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر افشای اختیاری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران» به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی (استقلال، تخصص مالی، تجربه، مدت تصدی سمت اعضای کمیته حسابرسی و اندازه (تعداد اعضای کمیته حسابرسی) و افشای اختیاری پرداختند. در همین راستا، ۸۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس و اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲ انتخاب و پس از گردآوری اطلاعات مربوط، فرضیه‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار Eviews مورد آزمون قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی (استقلال، تخصص مالی، تجربه، مدت تصدی سمت اعضای کمیته حسابرسی و همچنین اندازه (تعداد اعضای کمیته حسابرسی) با افشای اختیاری توسط شرکت‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

طاطاری و مظهری (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر استقلال کمیته حسابرسی و دانش و تخصص‌های حسابداری و مالی اعضای کمیته حسابرسی بر پیاده‌سازی پیشنهادات حسابرِس داخلی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران» به بررسی حجم نمونه‌ای متشکل از ۱۵۰ شرکت پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر پیاده‌سازی پیشنهادات حسابرِس داخلی تأثیر مثبت و معنادار دارند. بدین ترتیب، در شرکت‌های مورد مطالعه هر چقدر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در حوزه استقلال کمیته حسابرسی، دانش و تخصص تقویت شود، در نهایت به بهبودی پیاده‌سازی پیشنهادات حسابرِس داخلی و اجرای دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و صورت‌های مالی شفاف منجر خواهد شد.

صالحی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «تأثیر وجود کمیته حسابرسی و ویژگی‌های آن بر تأخیر گزارش حسابرسی» به بررسی ۵۴ شرکت در بازه زمانی قبل و بعد از تصویب دستورالعمل کنترل‌های داخلی، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معناداری بین وجود کمیته حسابرسی و تأخیر گزارش حسابرسی وجود ندارد.

سپاسی و کاظم پور (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «تأثیر کمیته‌ی حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی بر هموارسازی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس» نشان دادند که بین وجود حسابرس داخلی و کمیته حسابرسی با هموارسازی سود رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد که این امر نشان می‌دهد که وجود کمیته حسابرسی و واحد حسابرس داخلی منجر به کاهش هموارسازی سود می‌گردد.

آزادی و همکاران (۱۳۹۴) نقش استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی بر افشای اطلاعات مالی را بررسی نمودند. آنها با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مروری بر کلیه مقالات مرتبط با حوزه کمیته حسابرسی، به بررسی عوامل مؤثر بر افشای اطلاعات شرکت‌ها پرداخته و در انتها چارچوبی نظری و مفهومی برای شرکت‌ها ارائه نمودند. آنها بیان کردند که نقش کمیته حسابرسی مستقل و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر افشای اطلاعات موجب اعتبار گزارش دهی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و شفافیت اطلاعاتی و مالی می‌شود، به گونه‌ای که می‌تواند در جهت کسب برتری رقابتی و نیل به اهداف بلندمدت شرکت‌ها به کار گرفته شود.

بنائی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر بهبود شفافیت گزارش‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این پژوهش ۴ فرضیه طراحی شده است. بخشی از اطلاعات مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌ها از متون و مقالات معتبر علمی و بخشی دیگر از طریق میدانی و روش‌های آماری جمع‌آوری شد. اطلاعات جمع‌آوری شده مورد آزمون قرار گرفت و نتایج بدست آمده نشان داد که سه ویژگی استقلال و تخصص و دوره تصدی کمیته حسابرسی در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف قانون، بهبود فرآیند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات گزارشات مالی شفاف و قابل اتکا مؤثر است.

ب: پیشینه تحقیقات در خارج از کشور

اندراوز و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی» به بررسی ۱۲۶۸۳ مشاهده سال-شرکت طی دوره زمانی ۲۰۱۴-۲۰۰۲ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که اندازه و تخصص مالی کمیته حسابرسی شرکت بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر می‌گذارد. هنگامی که کمیته حسابرسی بزرگ‌تر و دارای اعضای بیشتری با تخصص مالی و حسابداری هستند، اطلاعات مالی دارای قابلیت مقایسه بیشتری نسبت به هم‌تایان خود در صنعت هستند. تأثیر تخصص کمیته حسابرسی بر قابلیت مقایسه در شرکت‌های با استقلال کمتر و هیأت‌مدیره کوچک‌تر و همچنین در شرکت‌های حسابرسی شده به غیر از ۴ حسابرس بزرگ و شرکت‌هایی که مدیرعامل نقش دوگانه دارند، قوی‌تر می‌باشد.

صالح و همکاران^{۱۶} (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان «تخصص مالی کمیته حسابرسی و تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی: بینشی بیشتر در مالزی» با استفاده از تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی، به بررسی ارتباط بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و به‌هنگام بودن گزارشگری مالی با بکارگیری ۱۰۰ شرکت مالزی طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۱ پرداختند. روش مورد استفاده

¹⁶ Salleh et al

آماري جهت تحليل داده‌ها، روش اثرات ثابت داده پانلي مي‌باشد. نتايج پژوهش نشان داد كه تخصص مالي كميته حسابري با شاخص تاخير در ارائه گزارش حسابري ارتباط معناداري ندارد. علاوه بر اين، اين پژوهش به بررسي اين موضوع پرداخت كه آيا استقلال كميته حسابري مي‌تواند نقش تخصص مالي كميته حسابري را ارتقاء دهد. نتايج نشان داد كه تعامل بين اين دو مكانيزم نيز رابطه معناداري را موجب نمي‌شود. تحقيقات بيشتري حاكمي از اين بود كه اين نتايج ناشي از عدم استقلال هيأت‌مديره در مالزي مي‌باشد. در اين پژوهش شواهدي مبني بر اين موضوع پيدا شد كه نه تعداد زياد شركت‌هاي تابعه و نه كيفيت گزارشگري مالي به درستي توجه‌كننده زمانبندي گزارشگري مالي نمي‌باشد.

بامهرس و همكاران (۲۰۱۶)، به بررسي رابطه ويژگي‌هاي كميته حسابري و اقلام تعهدي غيرمنتظره در ۵۲۵ شركت بورس اوراق بهادار مالزي پرداختند. نتايج تحقيق نشان دهنده آن است كه بين تجربه حسابري با اقلام تعهدي غيرمنتظره رابطه معناداري وجود دارد. اما بين اندازه كميته حسابري و استقلال اعضاي كميته حسابري با اقلام تعهدي غيرمنتظره رابطه معناداري وجود ندارد.

يوآنتو و همكاران^{۱۷} (۲۰۱۵) به بررسي ويژگي‌هاي كميته حسابري و كيفيت گزارشگري مالي پرداختند. نتايج پژوهش نشان داد كه تخصص مالي كميته حسابري منجر به افزايش كيفيت گزارشگري مالي مي‌شود.

سان و همكاران^{۱۸} (۲۰۱۴) به بررسي رابطه نسبت استقلال و سطح تخصص و چرخش و اندازه كميته حسابري و كميته هيأت‌مديره با مديريت سود واقعي شركت‌هاي آمريكايي پرداختند. نتايج تحقيق آنان حاكمي از آن بود كه هيچكدام از ويژگي‌هاي كميته-حسابري رابطه معناداري با مديريت سود واقعي نداشتند.

پاتريك و همكاران^{۱۹} (۲۰۱۴)، در پژوهشي به بررسي تخصص مالي كميته حسابري و مديريت سود پرداختند. نتايج تحقيق آنها حاكمي از آن است كه بالا بودن تخصص مالي كميته حسابري منجر به کاهش مديريت سود خواهد شد، و همچنين به مزايا و محدوديت‌هاي تخصص در امور مالي، نيز مي‌پردازد.

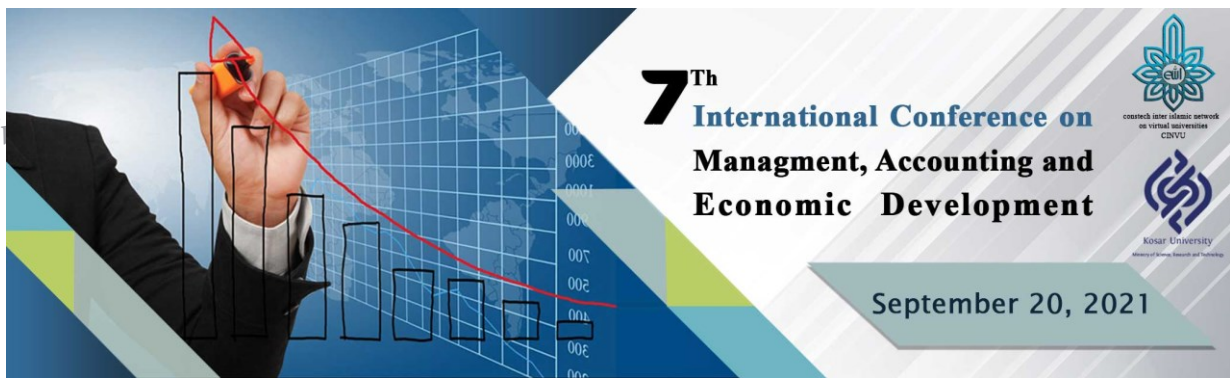
عثمان و همكاران^{۲۰} (۲۰۱۴)، تأثير ويژگي‌هاي كميته حسابري بر افشاي اختياري شركت‌ها را در بورس مالزي مورد بررسي قرار دادند. آنها نمونه‌اي متشكل از ۹۴ شركت بورس مالزي را جهت انجام پژوهش خود انتخاب كردند. نتايج پژوهش آنها نشان داد، بين مدت تصدي سمت و چندگانه بودن سمت اعضاي كميته با افشاي اختياري رابطه‌اي معنادار وجود دارد؛ در حالي كه بين استقلال، تخصص، اندازه و تعداد جلسات كميته حسابري با افشاي اختياري رابطه‌اي مشاهده نشد.

¹⁷ Yuanto et al.

¹⁸ Sun et al.

¹⁹ Patrick et al

²⁰ Othman et al

رستم و همکاران^{۲۱} (۲۰۱۳) تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین کمیته حسابرسی، انگیزه‌های پاداش مدیران و حق‌الزحمه حسابرسی انجام دادند. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد فعالیت‌های کمیته حسابرسی، استقلال اعضای کمیته حسابرسی، بازده دارایی‌ها، فروش شرکت‌ها با سطوح حق‌الزحمه حسابرسی مرتبط می‌باشد.

ویسواناتان^{۲۲} (۲۰۰۸) با استفاده از داده‌های قبل از تدوین قانون ساربنز-اکسلی به بررسی ارتباط بین مدیریت سود واقعی و سه ویژگی کمیته حسابرسی از جمله؛ استقلال کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد دفعات جلسه کمیته حسابرسی پرداخت. نتایج نشان داد که دفعات جلسه کمیته حسابرسی ارتباط منفی با مدیریت سود واقعی دارد و همچنین دریافت که اندازه کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی ارتباطی با سه معیار مدیریت سود واقعی ندارند.

کوهن و زاروین^{۲۳} (۲۰۰۸) نشان دادند که وجود کمیته حسابرسی باعث کاهش مدیریت سود در مقایسه با قبل از وجود کمیته حسابرسی در شرکت‌های آمریکایی شده است. او در یافته‌های خود به این نتیجه رسید که مدیریت سود واقعی بعد از وجود کمیته حسابرسی نسبت به مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی بیشتر شده است.

یاتیم^{۲۴} (۲۰۰۶) به بررسی ارتباط بین حق‌الزحمه حسابرس مستقل و ویژگی‌های هیأت‌مدیره و کمیته حسابرسی در ۷۳۶ شرکت مالزی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار آن کشور پرداخت. او فرض کرد در شرکت‌هایی که اعضای هیأت‌مدیره و کمیته حسابرسی قوی دارند و از حاکمیت شرکتی مناسبی برخوردارند، این امر بر ارزیابی حسابرس از ریسک ذاتی و کنترل تأثیر گذاشته، موجب کاهش آن می‌شود و به تبع حق‌الزحمه نیز کاهش می‌یابد. برعکس، در شرکت‌هایی که ساختار اداره آن‌ها ضعیف است، حق‌الزحمه حسابرسی افزایش یافته است. نتایج نشان داد حق‌الزحمه حسابرسی مستقل با متغیرهای استقلال حسابرس، تخصص کمیته حسابرسی و میزان و تکرار بازدیدهای اعضای هیأت‌مدیره، ارتباطی مثبت و معنیدار دارد؛ یعنی هرچه ویژگی‌های ذکر شده در این متغیرها بیشتر گردد، حق‌الزحمه حسابرسی افزایش می‌یابد.

۵. فرضیه تحقیق و مدل رگرسیونی

۱- بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.
به منظور آزمون فرضیه ی تحقیق، از مدل رگرسیونی چند متغیره زیر استفاده می‌گردد:

$$TRA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AACT_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 ROE_{i,t} + \beta_4 BIG_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$TRA_{i,t}$: شفافیت صورت‌های مالی شرکت i در سال t ،

$AACT_{i,t}$: فعالیت کمیته حسابرسی شرکت i در سال t ،

$SIZE_{i,t}$: اندازه شرکت، معادل لگاریتم طبیعی فروش سالیانه شرکت i در سال t ،

²¹ Rustam et al

²² Visvanathan

²³ Cohen and Zarowin

²⁴ Yatim

7Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

September 20, 2021

$ROE_{i,t}$: بازده حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t ,

$BIG_{i,t}$: اندازه موسسه حسابرسی شرکت i در سال t ,

$\varepsilon_{i,t}$: جزء خطای مدل رگرسیون می باشد.

متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق شامل متغیرهای وابسته، مستقل، و کنترلی به شرح زیر اندازه گیری شده اند:

۱- متغیر وابسته: متغیر وابسته این پژوهش شفافیت صورت های مالی می باشد که در این پژوهش برای اندازه گیری آن از مدل بارث و همکاران (۲۰۰۹) استفاده می شود. این مدل شفافیت را تغییر همزمان سود و تغییرات سود با بازده سهام معرفی می کند. شاخصی که میزان شفافیت سود را اندازه گیری می کند ضریب تعیین است که از رگرسیون بازده سهام در برابر سود و تغییرات آن به دست می آید.

$$R_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{E_{i,t}}{P_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{\Delta E_{i,t}}{P_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

۲- متغیر مستقل: برای سنجش فعال بودن کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل از معیار مربوط به اثربخشی کمیته حسابرسی استفاده می شود که برای محاسبه آن به پیروی از مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۶) از جمع جبری نمرات سه معیار تخصص مالی کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی استفاده می شود که تابع ریاضی آن به صورت زیر است.

$$ACACT_{i,t} = \sum(ACEXP + ACSIZE + ACMEET)$$

$ACEXP_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی و حسابداری در سال مورد نظر بیش از ۲ عضو باشند به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

$ACSIZE_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد اعضای کمیته حسابرسی در سال مورد نظر حداقل ۳ نفر باشند به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

$ACMEET_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد جلسات کمیته حسابرسی در سال مورد نظر بیش از ۶ بار باشد به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

۳- متغیرهای کنترلی: در این پژوهش برخی از مهم ترین متغیرهایی که بر مبنای مطالعات قبلی به عنوان عوامل موثر بر شفافیت صورت های مالی شناخته شده اند، به عنوان متغیرهای کنترلی مد نظر قرار گرفتند که عبارتند از:

اندازه شرکت: معادل لگاریتم طبیعی فروش سالیانه شرکت.

بازده حقوق صاحبان سهام: معادل نسبت سود خالص به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام.

اندازه موسسه حسابرسی: یک متغیر مجازی است که در صورتیکه شرکت حسابررس خود را از میان موسسات حسابرسی بزرگ انتخاب نموده باشد مقدار آن یک و در صورت انتخاب سایر مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی

مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود. در این تحقیق به پیروی از مطالعه بنی مهد و جعفری معافی (۱۳۹۲) سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر به عنوان موسسات بزرگ حسابرسی انتخاب شده اند.

۶. جامعه و نمونه آماری

جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷ تشکیل می دهد.

کلیه بانک های عضو جامعه آماری که حائز شرایط زیر بودند جز، نمونه آماری تحقیق لحاظ شده و آن دسته از بانک هایی که این شرایط را نداشتند از نمونه آماری حذف گردیدند. شرایط مذکور به شرح زیر می باشند:

۱- تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد.

۲- سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد و در دوره زمانی مورد بررسی، تغییری در آن ایجاد نشده باشد.

۳- بانک ها طی دوره مورد بررسی، فعالیت مستمر داشته باشد.

۴- اطلاعات مالی مورد نیاز برای این پژوهش را در دوره زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ به طور کامل ارائه کرده باشد.

پس از اعمال محدودیت های فوق تعداد ۱۹ بانک به عنوان نمونه مورد مطالعه در این تحقیق انتخاب شدند.

۷. متغیر های تحقیق و نحوه اندازه گیری آنها

متغیر های مورد مطالعه در این تحقیق شامل متغیر های مستقل، وابسته و کنترلی به شرح زیر اندازه گیری شده اند:

الف: متغیر مستقل

برای سنجش فعال بودن کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل از معیار مربوط به اثربخشی کمیته حسابرسی استفاده می شود که برای محاسبه آن به پیروی از مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۶) از جمع جبری نمرات سه معیار تخصص مالی کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی استفاده می شود که تابع ریاضی آن به صورت زیر است.

$$ACACT_{i,t} = \sum (ACEXP + ACSIZE + ACMEET) \sum (ACEXP + ACSIZE + ACMEET)$$

$ACEXP_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی و حسابداری در سال مورد نظر بیش از ۲ عضو باشند به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

$ACSIZE_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد اعضای کمیته حسابرسی در سال مورد نظر حداقل ۳ نفر باشند به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

$ACMEET_{i,t}$: یک متغیر مجازی است در صورتیکه تعداد جلسات کمیته حسابرسی در سال مورد نظر بیش از ۶ بار باشد به آن عدد یک و در غیر اینصورت به آن عدد صفر نسبت داده می شود.

ب: متغیر وابسته

متغیر وابسته این پژوهش شفافیت صورت‌های مالی می باشد که در این پژوهش برای اندازه گیری آن از مدل بارث و همکاران (۲۰۰۹) استفاده می شود. این مدل شفافیت را تغییر همزمان سود و تغییرات سود با بازده سهام معرفی می کند. شاخصی که میزان شفافیت سود را اندازه گیری می کند ضریب تعیین است که از رگرسیون بازده سهام در برابر سود و تغییرات آن به دست می آید.

$$R_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \frac{E_{i,t}}{P_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{\Delta E_{i,t}}{P_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

ج) متغیر های کنترلی

در این پژوهش برخی از مهم ترین متغیرهایی که بر مبنای مطالعات قبلی به عنوان عوامل موثر بر شفافیت صورت های مالی شناخته شده اند، به عنوان متغیرهای کنترلی مد نظر قرار گرفتند که عبارتند از: اندازه شرکت: معادل لگاریتم طبیعی فروش سالانه شرکت. بازده حقوق صاحبان سهام: معادل نسبت سود خالص به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام. اندازه موسسه حسابرسی: یک متغیر مجازی است که در صورتیکه شرکت حسابرس خود را از میان موسسات حسابرسی بزرگ انتخاب نموده باشد مقدار آن یک و در صورت انتخاب سایر مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی مقدار آن صفر در نظر گرفته می شود. در این تحقیق به پیروی از مطالعه بنی مهد و جعفری معافی (۱۳۹۲) سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر به عنوان موسسات بزرگ حسابرسی انتخاب شده اند.

۸. تجزیه و تحلیل داده ها

۸-۱- آمار توصیفی

جدول ۱: آماره های توصیفی متغیرهای کمی تحقیق

پارامتر/متغیر	نماد	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
شاخص شفافیت صورت های مالی	TRA	0.4342	0.4222	0.7276	0.0651	0.1226
شاخص فعالیت کمیته حسابرسی	ACACT	2.5879	2.0000	3.0000	1.0000	0.7045
اندازه شرکت	SIZE	14.0140	13.9812	19.2101	10.1249	1.4387

0.1687	-0.0273	0.8514	0.6997	0.7356	ROE	بازده حقوق صاحبان سهام
0.2421	0.0000	1.0000	0.0942	0.1216	BIG	اندازه موسسه حسابرسی

۸-۲- آزمون مانایی

پیش از تخمین مدل های رگرسیونی پژوهش، لازم است مانایی (ایستایی) تمامی متغیرهای مورد استفاده در تخمین ها آزمون گردد. نامانایی (ناایستایی) متغیرها چه در سری زمانی و چه داده های تابلویی می تواند موجب استنباط های غلط آماری و در نتیجه رگرسیون کاذب شود. یک متغیر وقتی ماناست که میانگین، واریانس و ضریب خودهمبستگی آن در طول زمان ثابت باقی بماند. در آزمون ایستایی آنچه که اهمیت دارد قدرت آزمون های ریشه واحد است. برای بررسی ریشه واحد، از آزمون دیکی فولر تعمیم یافته استفاده و نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد متغیرهای تحقیق در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲: آزمون ایستایی متغیرهای تحقیق

دیکی فولر تعمیم یافته (ADF)			
متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح احتمال
شاخص شفافیت صورت های مالی	TRA	-9.1257	0.0000
شاخص فعالیت کمیته حسابرسی	ACACT	-16.3672	0.0000
اندازه شرکت	SIZE	-22.7086	0.0000
بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	-34.4617	0.0000
اندازه موسسه حسابرسی	BIG	-11.0914	0.0000

فرض صفر در آزمون های فوق، بیانگر نامانایی متغیرها است. لذا، چنانچه مقدار آماره محاسبه شده، بزرگ تر از مقدار مربوط به سطح اطمینان رایج باشد، فرض صفر مبتنی بر نامانایی رد می شود. با توجه به میزان سطح احتمال مندرج در جدول فوق، فرض صفر مبنی بر نامان بودن متغیرهای پژوهش رد می شود. از این رو، تمامی متغیرهای مورد استفاده فاقد ریشه واحد بوده و ایستا (مانا) می باشند.

۸-۳- آمار استنباطی

در این بخش، مدل رگرسیونی پژوهش مورد تحلیل قرار می گیرد. برای این منظور، در ابتدا به بررسی اثرات مقطعی مدل پرداخته شده و سپس، مدل پژوهش در جدول جداگانه ای تحلیل می گردد.

نتایج تجزیه و تحلیل مدل رگرسیونی تحقیق

جدول ۳: نتایج آزمون چاو (F لیمر) و هاسمن

آزمون	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
چاو (F لیمر)	3.8521	(18,72)	0.0000	پانلی (تابلویی)
هاسمن	81.9247	4	0.0000	اثرات ثابت

با توجه به نتایج آزمون چاو (F لیمر)، مدل رگرسیونی پژوهش با استفاده از روش داده های پانلی (اثرات ثابت) برآورد گردید و نتایج آن در جدول (۴-۴) منعکس شده است. یادآوری این نکته ضروری است که پیش فرض های رگرسیون شامل ناهمسانی واریانس توزیع جزء خطا نیز بررسی شد و نتیجه این آزمون ها نشان داد مشکل خاصی برای اجرای مدل های مورد نظر جهت آزمون فرضیه تحقیق وجود ندارد. نتایج برآورد آماره دوربین واتسون در جهت تایید استقلال اجزای خطا نشان از برآورد این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد. از آن جا که این مقدار نزدیک به مقدار تجربی ۲ قرار دارد می توان فرض استقلال اجزای خطا را پذیرفت. مقادیر شاخص آماره هم خطی که در جهت سنجش عدم همخطی میان متغیرهای مستقل تحقیق محاسبه می شود، کوچک تر از مقدار بحرانی ۱۰ به دست آمده اند که نشان از عدم وجود همخطی شدید میان متغیرهای مستقل تحقیق دارد و از این رو می توان پذیرفت که دقت ضرایب تاثیر متغیرهای مستقل در مدل تحقیق، تحت تاثیر روابط درونی متغیرهای مستقل قرار نگرفته است. نتایج به دست آمده برای سطح معناداری آزمون بروش-پاگان که جهت بررسی عدم وجود ناهمسانی واریانس در بین اجزای خطا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، بالاتر از ۰/۰۵ می باشد که بیانگر عدم رد فرضیه مخالف مبنی بر همسانی واریانس در بین اجزای خطای مدل می باشد. از این رو می توان پذیرفت که مفروضات اولیه رگرسیون برقرار بوده و نتایج مدل در تعیین اثرات قابل استناد است. در نهایت، بر اساس شاخص های نیکویی برازش مدل مشاهده می شود که سطح معناداری آماره F تحلیل واریانس کمتر از خطای نوع اول ۰/۰۵ به دست آمده و نشان از معناداری مدل رگرسیونی مورد تخمین دارد. هم چنین، ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز نشان می دهد تقریباً ۵۸ درصد از تغییرات شفافیت صورت های مالی شرکت های نمونه پژوهش در دوره بررسی توسط متغیرهای مستقل و کنترلی این مدل تبیین می گردد.

جدول ۴: نتایج آماری آزمون مدل رگرسیونی پژوهش

$$BIG_{i,t} + \varepsilon_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 ROE_{i,t} + \beta_4 TRA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AACT_{i,t}$$

نام متغیر	ضریب	آماره تی	سطح معناداری	آماره هم خطی
C	0.0951	9.2164	0.0000	-
AACT	0.0091	3.7324	0.0002	1.1835
SIZE	0.1268	1.1479	0.2514	1.7416
ROE	0.0036	3.4511	0.0010	1.4552

1. 6893	0.0042	2.8839	0.0005	BIG
2.0812	آماره دوربین واتسون		0.5823	ضریب تعیین تعدیل شده
0.0000	سطح معناداری		9.8641	آماره F
0.7344	سطح معناداری		1.4536	آماره بروش-پاگان

همان گونه که در جدول مشاهده می شود، با توجه به سطح معناداری متغیر مستقل فعال بودن کمیته حسابرسی (ACACT) که پایین تر از خطای ۵ درصد به دست آمده (۰/۰۰۰۲)، فرضیه تحقیق دال بر وجود ارتباط معنادار بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت های مالی مورد تایید قرار می گیرد. همچنین، ضریب به دست آمده برای متغیر فعال بودن کمیته حسابرسی مثبت بوده که نشان از ارتباط مثبت و معنادار بین فعال بودن کمیته حسابرسی و شفافیت صورت های مالی دارد.

۹. پیشنهادهای پژوهش

الف: پیشنهادهای برخاسته از پژوهش

- به سرمایه گذاران توصیه می شود در هنگام اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری عامل فعالیت و اثربخشی کمیته حسابرسی را به عنوان عامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی مد نظر قرار دهند.
- به هیات مدیره شرکت ها توصیه می شود در راستای اجرای هر چه دقیق تر منشور کمیته حسابرسی مصوب سازمان بورس اوراق بهادار و نیز رعایت حقوق سهامداران نسبت به انتصاب اعضای با تخصص و با تجربه در کمیته حسابرسی و همچنین برگزاری جلسات منظم در کمیته حسابرسی اقدامات لازم را صورت دهند.

ب: پیشنهادهایی برای پژوهش گران آتی

اما برای انجام برخی تحقیقات همسو با این موضوع و هم چنین توسعه آن، پیشنهادهایی به شرح ذیل برای انجام تحقیقات بعدی ارائه می شود:

- پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی در کنار اثربخشی کمیته حسابرسی اثر همزمان سایر سازوکارهای نظام راهبری شرکتی مانند مالکیت سهامداران نهادی، ساختار هیات مدیره، کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی مورد بررسی قرار گیرد.
- بررسی ارتباط بین فعال بودن کمیته حسابرسی با ابعاد مختلف ویژگی های سود همچون پایداری سود، قابلیت پیش بینی سود، محافظه کاری سود و ...
- انجام تحقیق مشابه به تفکیک صنعت.

منابع مورد استفاده:

۱. ارجمند نژاد، عبدالمهدی (۱۳۸۳). (اصول ۲۵ گانه برای نظارت بانکی موثر)، اداره مطالعات و مقررات بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ص ۲۷-۲۸
۲. اسدی پور، نوشین (۱۳۸۸). نظارت بر بانکها و شیوه‌های اجرا، پژوهشکده پولی و بانکی
۳. افسانه توانگر حمزه کلایی، مهدی اسکافی اصل، ارتباط بین قدرت مدیرعامل، ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی
۴. اکبر اعتباریان، مصطفی عماد زاده و علی روحانی، رابطه حسابرسی عملکرد با کاهش فساد اداری از طریق افزایش شفافیت، بهبود پاسخگویی و ارتقای اعتماد و درستی
۵. آمنه بذرافشان، رضوان حجازی، علی رحمانی، سوسن باستانی، فراتحلیل (متا آنالیز) استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی
۶. آیین نامه نظام راهبری شرکتی بورس اوراق بهادار تهران، سازمان بورس و اوراق بهادار، مصوبه ۱۳۸۶/۸/۱۱
۷. خانی، علیرضا، (حسابرسی)، مدرسان شریف، تهران، چاپ دهم، ۱۳۹۲
۸. دکتر فاطمه صراف، نقش شفافیت سیاسی و کارایی گزارشگری مالی در ارتقای سطح مسئولیت پاسخگویی دولتی
۹. رحمانی، علی (۱۳۸۶). (بهبود کیفیت گزارشگری بانکها) نشریه حسابدار، شماره ۱۸۸
۱۰. رحیمیان، نظام الدین، اسماعیل توکل نیا (تاثیر کمیته حسابرسی بر فعالیت های حسابرسی داخلی). مجله حسابرس رسمی، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۰
۱۱. سعید صادقی جقه، شفافیت، نظارت و کارآمدی
۱۲. شیلا موران، رونالد کرال، مترجمان: محمدعلی بیداری، محمدعلی سهمانی اصل، پاییز ۱۳۹۶، هیأت مدیره و کمیته حسابرسی، راهنمایی برای مسئولیت های امین: ده گام حیاتی در راستای حفاظت از خود و سازمان
۱۳. عباس نرگسیان، بررسی ارتباط فساد و اعتماد در رابطه بین شفافیت و رضایت شهروندان
۱۴. علی، رحمانی؛ سمیه، حسینی. بهار ۱۳۹۱. بررسی شفافیت صورت‌های مالی بانک‌ها. فصلنامه تازه‌های اقتصاد شماره ۱۳۵
۱۵. کمیته نظارت بر بانکداری بال (۱۳۸۵). بهبود شفافیت در بانک، ارجمند نژاد، عبدالمهدی انتشارات کمیته نظارت بر بانکداری بال مستقر در بانک تسویه حساب های بین المللی
۱۶. محمدرضا نیکبخت، وحید متی، ذبیح الله رضایی، علی رحمانی، کیفیت حسابرسی داخلی در ایران: چالش ها و موانع.
۱۷. محمدعلی سهمانی، محمدعلی بیداری، گزارشگری مالی پیش شرط شفافیت
۱۸. محمدعلی، بیداری، (۱۳۹۷)، پژوهشی پیرامون نحوه استقرار کمیته حسابرسی
۱۹. محمدیان، محمد، زینب مهتری (تاثیر ارتباط حسابرس با کمیته حسابرسی و هیأت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی)، مجله حسابرس، شماره ۵۹، تیر ۱۳۹۱

۲۰. نوروش ایرج، ساسان مهرانی، غلامرضا کرمی، مجید شهبازی، (مروری جامع بر حسابرسی)، نگاه دانش، تهران، چاپ سوم، ۱۳۹۰

۲۱. نوروش، ایرج، حصارزاده، رضا ۱۳۸۹، بررسی ابعاد شفافیت سود حسابداری و رابطه آن با ویژگی های شرکت در بورس اوراق بهادار تهران "فصلنامه بورس و اوراق بهادار، سال سوم، شماره ۱۲

۲۲. الهه امیری، زهره حاجیها، بررسی رابطه بین فعالیت های کمیته حسابرسی و کیفیت سیستم کنترل داخلی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

۲۳. یوسفی اصل، فرزانه؛ ملانظری، مهناز؛ سلیمانی امیری، غلامرضا. (۱۳۹۳). تبیین الگو شفافیت گزار شگری مالی. پژوهش های تجربی حسابداری، ۳۸-۱.

۲۴. یونس بادآور نهندی، صلاح الدین قادری، رضا بهشتی نهندی، تاثیر شفافیت اطلاعات حسابداری بر ناکارایی سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

25. - Adams, R.B., 2012. Governance and the financial crisis. *International Review of Finance*, 12(1), pp.738
26. Abhhas.(2009), the role of audit committee in corporate governance. online, available at <http://www.istor.com>
27. ACFE, 2012 Report to the Nations, 12, http://www.acfe.com/uploadedFiles/ACFE_Website/Content/rtnn/2012-report-to-nations.pdf, accessed January 14, 2013
28. Adams, R.B. and Mehran, H., 2012. Bank board structure and performance: Evidence for large bank holding companies. *Journal of financial Intermediation*, 21(2), pp.243-267
29. Aggarwal, R.Erel, I. Kyaw, Nyo Nyo Aung., 2009. International Variations in Transparency and Capital Structure: Evidence from European Firms. *Journal of International Financial Management and Accounting* 20:1 2009
30. Akgul, D. (2012). Measuring the Satisfaction of Citizens for the Services given by the Municipality: The Case of Kirşehir Municipality. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 62, 555-560
31. Alex Berenson, "Computer Associates Restates Timing of \$2.2 Billion in Sales," *New York Times*, April 27, 2004, <http://www.nytimes.com/2004/04/27/business/computer-associates-restates-timing-of-2.2-billion-in-sales.html>, accessed January 9, 2013.
32. Ali, A. Chen, T. & Radhakrishnan, S. (2007). Corporate Disclosures by Family Firms. *Journal of Accounting and Economics*, 44(1-2) (September), 238-286
33. American Strategic Minerals Corp-VNTSD, Form 10-K as filed to the SEC on December 14, 2011, 13.
34. Amihud, Y and Mendelson, H (1986). The effect of beta bid-ask spread residual risk and size in stock return. *Journal of finance*, 479-486
35. Auditing Standards Board, Statement on Auditing Standards No. 114, "The Auditor's Communication with Those Charged with Governance," AU 380.03.
36. Barron, O.E., Kile, C.O., & Keef, T.B. (1999) MD&A quality as measured by the SEC and analysts, earnings forecasts. *Contemporary Accounting Research* 16(1), 75-109
37. Ben Protess and Andrew Ross Sorkin, "Sokol, Buffett and the Lubrizol Trades," *Dealbook*, <http://dealbook.nytimes.com/2011/03/31/sokol-and-the-lubrizoltrades/>, accessed January 13, 2013.
38. Billingsley, R.S. and Schneller, M.I., 2009. Information uncertainty and auditor reputation. *Journal of Banking & Finance*, 33(2), pp.183-192.

39. Cohen J., M.L. Gaynor, G. Krishnamoorthy, and M.W. Arnold, Auditor communications with the Audit committee and the Board of Directors: policy Recommendations and Opportunities for Future Research, *Accounting Horizons*, vol.21 ,NO.2,2007,pp.165-187
40. Esmt8 young. (2009). Good Bank (International) Limited
41. Ethics Resource Center, 2005 National Business Ethics Survey, presentation, dated 11/15/2005, slide 4, http://www.dau.mil/conferences/presentations/2005_PEO_SYSCOM/PEO%20Tuesday-Web/Ethics%20Panel%20%20Epstein.pdf, accessed January 13, 2013.
42. Kanagaretnam, K., Lobo, G.J. and Mathieu, R., 2003. Managerial incentives for income smoothing through bank loan loss provisions. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 20(1), pp.63-80
43. SEC, "SEC Enforcement Division Produces Record Results in Safeguarding Investors and Markets," 2011-234, <http://www.sec.gov/news/press/2011/2011234.htm>, accessed January 13, 2013.
44. Tendello B. & A. Vanstraelen, Earnings Management and Audit Quality in Europe: from the Private client Segment, *European Accounting Review*, Vol.17, No.3, 2008, pp.447-469